

1 אָלֵא אִי אִמְרַת שֶׁאֵדֶר הַסְמוּךְ לַנִּסָּן לַעֲלוֹם חָסֵר, אִמְרַת מְחַלְלִין,
2 הָרִי גַם אִם לֹא יִבְאוּ לַהֲעִיד יִקְדְּשׁוּ בֵּית דִּין אֶת חוֹדֶשׁ נִסָּן בְּיוֹם
3 הַשְּׁלִשִׁים לְאֹדֶר. מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: הֵטַעַם שֶׁהָעֵדִים מִחֲלָלִים שֶׁבַת
4 עַל עֲדוּת זֶה, אֵינוּ מִפְּנֵי שֶׁהִקְדֹּשׁ תְּלוּי בָּהֶם, אֲלֵא מִשּׁוּם דְּמֻצּוֹה
5 לְקַדֵּשׁ עַל פִּי הָרִאיוּנָהּ שֶׁל חִידוּשׁ הַלְּבָנָה.
6 אִיכָא דְאָמְרִי שֶׁרֵב נִחְמַן לֹא הִקְשָׁה סְתִירָה עַל מַה שֶּׁשְּׁלַחוּ לִמְר
7 עוֹקֵבָא, אֲלֵא אֲדִרְבָּה הֵבִיא רֵאיוֹהִי לִכְר, אָמֵר רַב נְחֻמִּי, אִף אֲנִי נָמִי
8 תִּנְיָנָא – אִף אֲנִי שְׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה שֶׁאֲדֵר הַסְמוּךְ לַנִּסָּן לַעֲלוֹם חָסֵר,
9 שְׁשִׁינוּ 'עַל שְׁנֵי חֲדָשִׁים הָעֵדִים שֶׁרָאוּ אֶת חִידוּשׁ הַלְּבָנָה מְחַלְלִין
10 אֶת הַשָּׁבָת בְּכַדִּי לְבֹא וּלְהַעֲדִי, עַל נִסָּן וְעַל תְּשֻׁרִי. וְהִנֵּה, אִי אִמְרַת
11 בְּשִׁלְמָא שֶׁחֲדָשׁ אֲדֵר לַעֲלוֹם חָסֵר, מִשּׁוּם הֵכִי מְחַלְלִין, שֶׁהָרִי
12 בַּהֲכֹרֶחַ יִקְדְּשׁוּ בֵּית דִּין אֶת הַחוֹדֶשׁ, וְאִם כֵּן יֵשׁ לָהֶם לְחַלֵּל אֶת
13 הַשָּׁבַת כִּיּוֹן דְּמֻצּוֹה לְקַדֵּשׁ עַל הָרִאיוּנָהּ. אֲלֵא אִי אִמְרַת שֶׁחֲדָשׁ אֲדֵר
14 זְמַנִּין מִלֵּא זְמַנִּין חָסֵר – פְּעָמִים שֶׁהוּא מִלֵּא וּפְעָמִים חָסֵר, וְכַפִּי
15 הַכְרַעַת בֵּית דִּין, אִמְרַת מְחַלְלִין, וְהָרִי הִדְבֵּר תְּלוּי בְּבֵית דִּין, וְאִם
16 כֵּן בְּכַדִּי לִמְנוַע חִילוּל שֶׁבַת נִעְבְּרָה הָאִדְנָא וְנִקְדְּשִׁיהָ לְמַחֵר –
17 יִתְקַנּוּ בֵּית דִּין שֶׁלֹּא יַחֲלִלוּ הָעֵדִים אֶת הַשָּׁבַת, וּלְמַחֲרָת יַעֲדוּ
18 הָעֵדִים אֶת יִקְדְּשׁוּ אֶת נִסָּן וְיִזְכֹּר הַחוֹדֶשׁ מִעוֹבֵר. מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא:
19 אִי דְאָקֻלַּע יוֹם שְׁלִשִׁים בְּשָׁבַת הֵכִי נָמִי – אֲבָן אִם חֵל יוֹם הַשְּׁלִשִׁים
20 בְּשָׁבַת, וְנִרְאִית בּוֹ הַלְּבָנָה, בֵּית דִּין מִעֲבֵרִים אֶת הַחוֹדֶשׁ כְּדִי שֶׁלֹּא
21 יִצְטָרְכוּ לְחַלֵּל הַשָּׁבַת. אֲלֵא הָבָא בְּמִאֵי עֲסָקִין – הַמִּשְׁנָה שֶׁאֲמַרָה
22 שֶׁמִּחֲלָלִים אֶת הַשָּׁבַת עוֹסֶקֶת בְּאוֹפֶן דְּאָקֻלַּע (וְשִׁנּוּדִמֹן) יוֹם שְׁלִשִׁים
23 וְאִתְּרָה בְּשָׁבַת, וְרַק בְּיוֹם זֶה נִרְאִית הַלְּבָנָה, שֶׁאִם לֹא יִבְאוּ עֵדִים
24 וְיַעֲדוּ יִצְטָרְכוּ לְקַדֵּשׁ אֶת הַחוֹדֶשׁ לֵאלֹא רֵאיוֹת עֵדִים, וּמִכִּיּוֹן דְּמֻצּוֹה
25 לְקַדֵּשׁ עַל הָרִאיוּנָהּ, מִחֲלָלִים הָעֵדִים אֶת הַשָּׁבַת וּמִעֵדִים.
26 הַגְּמָרָא מֵאִשָּׁה עַל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר שֶׁהָעֵדִים מִחֲלָלִים שֶׁבַת כְּדִי
27 שִׁיקְדְּשׁוּ עַל פִּי הָרֵאיוֹהִי: מִתִּיב רַב בְּהִנָּא מִמָּה שְׁשִׁינוּ בְּחִמְשָׁךְ
28 הַמִּשְׁנָה שֶׁם, בְּשִׁתְּמִקְדָּשׁ קִיָּים, מְחַלְלִין הָעֵדִים אֶת הַשָּׁבַת כְּדִי לְבֹא
29 לַהֲעִיד אִף עַל בּוֹלֵן – כָּל הַחֲדָשִׁים, מִפְּנֵי תִקְנַת הַקִּרְבָּן – בְּכַדִּי
30 שִׁיקְרָבוּ מוֹסִפִּי רֹאשׁ חֹדֶשׁ בּוֹמֶנֶם. וְיֵשׁ לִדְיָק, מִכֵּךְ דְּכּוֹלָהּ – שְׁטַעַם
31 חִילוּל הַשָּׁבַת עַל כָּל הַחֲדָשִׁים בּוֹמֶן הַמִּקְדָּשׁ הוּא לֹא מִשּׁוּם דְּמֻצּוֹה
32 לְקַדֵּשׁ עַל הָרִאיוּנָהּ, אֲלֵא מִשּׁוּם תִּקְנַת הַקִּרְבָּן, מִסְתַּבֵּר שְׁטַעַם חִילוּל
33 הַשָּׁבַת בְּנִסָּן וְתִשְׁרִי, נָמִי לֹא מִשּׁוּם דְּמֻצּוֹה לְקַדֵּשׁ עַל הָרִאיוּנָהּ, אֲלֵא
34 מִשּׁוּם תִּקְנַת הַמוֹעֲדוֹת שֶׁיִּהְיוּ בּוֹמֶנֶם הָאֲמִיתִי לִפִּי מוֹלֵד הַלְּבָנָה, וְאִי
35 אִמְרַת בְּשִׁלְמָא שֶׁאֲדֵר הַסְמוּךְ לַנִּסָּן זְמַנִּין מִלֵּא זְמַנִּין חָסֵר, מִשּׁוּם
36 הֵכִי מְחַלְלִין, כְּדִי שִׁיקְבְּעוּ הַמוֹעֲדוֹת בּוֹמֶנֶם, אֲלֵא אִי אִמְרַת דְּלַעֲלוֹם
37 חָסֵר הוּא, אִמְרַת מְחַלְלִין, וְהָרִי לֵאלֹא עֲדוּתָם גַּם יִקְדְּשׁוּ אֶת הַחוֹדֶשׁ
38 בּוֹמֶן הַנְּכוּן. וּמִסְקֶנָה הַגְּמָרָא: אֲבָן מִכָּאֵן תִּיבִּתָּא – לְדַבְרֵי הָאוֹמֵר
39 שֶׁאֲדֵר הַסְמוּךְ לַנִּסָּן הוּא לַעֲלוֹם חָסֵר.
40 *

41 בִּי אֲתָא – כִּשְׁבָא עוֹלָא מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לִבְבֵּל, אָמֵר, עֲבֹרָה לְאֹלֵל
42 בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְקִבְעוּ רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וָאֶחָד. וְאָמֵר
43 עוֹלָא, יַדְעִי חֲבֵרִין בְּכִלְאֵי מִאֵי טִיבִיתָא עֲבָדִין בְּתִדְיוּהוּ – הָאִם
44 יוֹדְעִים חֲבֵרֵינוּ הַבְּבִלִּים אֶת הַטּוֹבָה שֶׁעֲשִׂינוּ עִמָּם בְּכֵךְ שֶׁעִיבְרָנוּ
45 אֶת חֹדֶשׁ אֲלוּל. מִבְּרַת הַגְּמָרָא: מִאֵי טִיבִיתָא – מַה הִיא הַטּוֹבָה.
46 מִשִּׁיבָה הַגְּמָרָא: עוֹלָא אָמֵר, מִשּׁוּם דְּרִקְנָא – מִשּׁוּם הִירְקוֹת, וְהִינּוּ
47 בְּאוֹפֶן שֶׁלֹּא עֵיבּוֹר הַחוֹדֶשׁ יַחֲלוּל שֶׁבַת וְיוֹם טוֹב סְמוּכִים זֶה לָזֶה,
48 עֲלוּלִים הַפִּירוֹת שֶׁנִּלְקְטוּ בְּעֶרֶב שֶׁבַת לְהַתִּיבֵשׁ בְּיוֹם טוֹב, וְכֵן
49 לְהִיפֹךְ, וְלִכֵּן עֵיבְרוּ אֶת הַחוֹדֶשׁ לְהַפְרִיד אֶת הַשָּׁבַת מִיּוֹם טוֹב. רַבִּי
50 אָמֵר בְּרִי תִנְיָנָא אָמֵר, מִשּׁוּם מִתְנָא – מִשּׁוּם הַמִּתִּים, וְהִינּוּ בְּאוֹפֶן
51 שֶׁלֹּא עֵיבּוֹר הַחוֹדֶשׁ יַחֲלוּל שֶׁבַת וְיוֹם הַכִּפּוּרִים סְמוּכִים זֶה לָזֶה,
52 מִי שְׁמַת בְּיוֹם הָרֹאשׁוֹן מֵהֶם, עֲלוּל לְהַסְרִיחַ עַד שִׁיקְבְּרוּהוּ בְּמוֹצָאֵי
53 יוֹם הַשְּׁנִי, וְלִכֵּן עֵיבְרוּ אֶת הַחוֹדֶשׁ לְהַפְרִיד אֶת הַשָּׁבַת מִיּוֹם
54 הַכִּפּוּרִים. מִבְּרַת הַגְּמָרָא: מִאֵי בִינְיָהוּ – מַה הַנֶּפֶק מִינָּה בִּין
55 הַטַּעֲמִים, וְהָרִי שְׁנֵי הַטַּעֲמִים קִיָּיִמִים. מִשִּׁיבָה הַגְּמָרָא: אִיכָא בִינְיָהוּ
56 – הַנֶּפֶקָא בִּינְיָהוּ תַּחֲדָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁחֵל לְחַיּוֹת אֲחֵר הַשָּׁבַת
57 (בְּיוֹם רֵאשׁוֹן) אִם לֹא יַעֲבִירוּ אֶת הַחוֹדֶשׁ, שְׁלִפִי מֵאֵן דְּאָמֵר מִשּׁוּם
58 מִתְנָא, מְעַבְרִין אֶת אֲלוּל, כְּדִי שֶׁמִּי שְׁמַת בְּשָׁבַת לֹא יִסְרִיחַ. וְאִמְרַת
59 דְּאָמֵר שֶׁהֵטַעַם הוּא מִשּׁוּם דְּרִקְנָא, לֵאמֹר קָא בְּעִי לָהּ – לְמַתִּי הוּא
60 צָרִיךְ יִרְקוֹת לְאִכְלִיָּה, לְאִירָתָא – לְלִילָה, לְמוֹצָאֵי הַצּוֹם, לְאִירָתָא
61 מִתְרָה וּמִיָּתִי – בְּמוֹצָאֵי הַצּוֹם יִלֵּךְ וְיִלְקֹט יִרְקוֹת לְמֵאכְלוֹ, וְאִין צוֹרֵךְ

62 לְעַבֵּר אֶת הַחוֹדֶשׁ מִשּׁוּם כֵּן. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: וְלִמְאֵן דְּאָמֵר מִשּׁוּם
63 דְּרִקְנָא, לְעַבְרָה – שֶׁעִיבְרוּ אֶת הַחוֹדֶשׁ בְּמִקְרָה כּוֹה מִשּׁוּם מִתְנָא
64 שֶׁלֹּא יִסְרִיחוּ. מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: אֲבָן בְּמִקְרָה כּוֹה לְדַעַת הַכָּל
65 מִעֲבֵרִים אֶת הַחוֹדֶשׁ, אֲלֵא הַנֶּפֶקָא מִינָּה דְאִיכָא בִינְיָהוּ הִיא, בְּיוֹם
66 טוֹב הַסְמוּךְ לְשָׁבַת בִּין מְלִפְנֵיהִי – שֶׁחֵל בְּיוֹם שְׁשִׁי, בִּין מְלִפְנֵיהִי –
67 שֶׁחֵל בְּיוֹם רֵאשׁוֹן. לִמְאֵן דְּאָמֵר מִשּׁוּם דְּרִקְנָא, מְעַבְרִין, מִשּׁוּם
68 שֶׁאֲסוּר בְּיוֹם טוֹב לְלַקֵּט יִרְקוֹת. וְאִמְרַת דְּאָמֵר מִשּׁוּם מִתְנָא הָרִי אִפְשָׁר
69 לְקַבֵּר בְּיוֹם טוֹב בְּעַמְמִי – עַל יְדֵי גוֹיִים, וְאִין צוֹרֵךְ לְעַבֵּר אֶת
70 הַחוֹדֶשׁ. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: וְלִמְאֵן דְּאָמֵר מִשּׁוּם מִתְנָא, מְעַבְרִין –
71 שֶׁעִיבְרוּ אֶת הַחוֹדֶשׁ בְּמִקְרָה כּוֹה מִשּׁוּם דְּרִקְנָא, מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא:
72 הוּא סוֹבֵר שֶׁכִּיּוֹן שֶׁאִפְשָׁר בְּהִמְיָם – לְהַסְרִיחַ אֶת הִירְקוֹת בְּמִים
73 חֲמִים וְיַחֲזִירוּ לְקַדְמוֹתָם, אִין לְעַבֵּר אֶת הַחוֹדֶשׁ עֲבוּרָם. שְׁוֹאֵלָת
74 הַגְּמָרָא: אִי הֵכִי, שֶׁהֵטַעַם שֶׁעִיבְרוּ אֶת אֲלוּל הוּא מִשּׁוּם דְּרִקְנָא אוֹ
75 מִתְנָא, מִאֵי שְׁנָא לְדִידֵן – מִדּוּעַ זֶה מוֹעִיל רַק עֲבוּרָה, אֲנִשִּׁי בְּבֵל,
76 אִפְשָׁר לְדִידֵהוּ – בְּנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נָמִי מוֹעִיל הַעֵיבּוֹר. מִשִּׁיבָה
77 הַגְּמָרָא: לְדִידֵן הֵכִיל לֹן עֲלָמָא – אֲצִלְנוּ בְּבֵל הָאֶרֶץ חֲמָה וְיֵשׁ בָּהּ
78 הַכָּל, וְהָיוּ גוֹרֵם לִירְקוֹת לְכַמּוֹשׁ וּלְמַתִּים לְהַסְרִיחַ. אֲבָל לְדִידֵהוּ
79 – לְבֵנִי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לֹא הֵכִיל לָהּ עֲלָמָא, וְאִין צוֹרֵךְ לְעַבֵּר אֶת
80 אֲלוּל מִשּׁוּם טַעֲמִים אֲלוּ.
81 מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אִינִי – וְכִי מִעֲבֵרִים חוֹדֶשׁ לְצוֹרֵךְ הַצִּיבּוֹר, וְהִתְנִי
82 רַבָּה בְּרִי יִתְנָא, יָכוֹל הִיִּית לּוֹמֵר שֶׁכְּשֶׁם שְׁמִעְבְּרִין אֶת
83 הַשָּׁנָה וּמוֹסִיפִים לָהּ חוֹדֶשׁ לְצוֹרֵךְ, כֵּךְ מְעַבְּרִין אֶת הַחוֹדֶשׁ וּמוֹסִיפִים
84 לוֹ יוֹם לְצוֹרֵךְ, תִּלְמוּד לּוֹמֵר (שְׁמוֹת יב ב) 'הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ
85 חֲדָשִׁים', שֶׁאֲמַר הַקֹּדֶשׁ לְמִשְׁנָה 'כִּיּוֹן רֵאָה וְנִקְדָּשׁ' – כִּשְׁתֵּרָא אֶת
86 הַלְּבָנָה שֶׁהִיא כּוֹזָא, כְּלוֹמֵר בְּחִידוּשָׁהּ, תְּקַדֵּשׁ אוֹתָהּ בּוֹ בְּיוֹם. וְהָרִי
87 שְׁאִין לְעַכֵּב אֶת קִידוּשׁ הַחוֹדֶשׁ לֵאחֲרֵי שֶׁרָאוּ אֶת חִידוּשׁ הַלְּבָנָה.
88 מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: אָמֵר רַבָּא, לֹא קָשִׁיא, כָּאֵן – מַה שֶּׁאֲמַר עוֹלָא
89 שֶׁמִּעֲבֵרִים אֶת הַחוֹדֶשׁ לְצוֹרֵךְ, הַכוֹנוֹה לְעַבְרָה – לְהוֹסִיף יוֹם עַל
90 חוֹדֶשׁ חָסֵר, כָּאֵן – וְמַה שֶּׁאֲמַרו שֶׁצָּרִיךְ לְקַדֵּשׁ אֶת הַחוֹדֶשׁ בְּאוֹתוֹ
91 יוֹם שֶׁרָאוּ אֶת חִידוּשׁ הַלְּבָנָה הַכוֹנוֹה לְקַדְּשׁוֹ, שְׁאִין לְקַדֵּשׁ אֶת
92 הַחוֹדֶשׁ קוֹדֶם שֶׁרָאוּהוּ. וְהֵכִי קָאֵמֵר, יָכוֹל כְּשֶׁם שְׁמִעְבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה
93 וְאֶת הַחֲדָשׁ לְצוֹרֵךְ, כֵּךְ מְקַדְּשִׁין אֶת הַחֲדָשׁ טַרְם הָרֵאיוֹהִי לְצוֹרֵךְ,
94 תִּלְמוּד לּוֹמֵר 'הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם', וְהִינּוּ 'כִּיּוֹן רֵאָה וְנִקְדָּשׁ' – קוֹדֶם
95 תֵּרָאָה וְאֲחֵר כֵּךְ תְּקַדֵּשׁ. וְכִי הָאֵמֵר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, כִּשִּׁי –
96 צוֹרֵךְ, מֵאִימִין עַל הָעֵדִים שֶׁבָּאִים לְהַעֲדִי עַל הַחֲדָשׁ שֶׁנִּרְאָה בּוֹמֶנֶם
97 בְּיוֹם שְׁלִשִׁים, שִׁישְׁתְּקוּ וְלֹא יַעֲדוּ, בְּשִׁבְלִי לְעַבְרָה. וְאִין מֵאִימִין עַל
98 הָעֵדִים שִׁישְׁתְּקוּ וְיַעֲדוּ עַל הַחֲדָשׁ שֶׁלֹּא נִרְאָה בּוֹמֶנֶם, וְיִאֲמָרוּ
99 שֶׁרָאוּהוּ, בְּכַדִּי שִׁיּוֹכְלוּ בֵּית דִּין לְקַדֵּשׁ בְּיוֹם זֶה, אִף שִׁישׁ צוֹרֵךְ
100 בְּדַבְרָה. מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: אִינִי – וְכִי אִין מֵאִימִים עַל הָעֵדִים שִׁיעִידוּ
101 שֶׁרָאוּ אֶת חִידוּשׁ הַלְּבָנָה קוֹדֶם זְמַנָּה, וְהָאֵ שְׁלַח לִיה רַבִּי יְהוֹדָה
102 נִשְׁתָּא לְרַבִּי אִמֵּי, הָיוּ יוֹדְעִין שֶׁכָּל יָמֵי שָׁל רַבִּי יוֹחָנָן הָיָה מְלַמֵּדנָה,
103 שֶׁהִיוּ מֵאִימִין עַל הָעֵדִים שֶׁיַּעֲדוּ שֶׁקֵּר עַל הַחֲדָשׁ שֶׁלֹּא נִרְאָה בּוֹמֶנֶם
104 – בְּיוֹם שְׁלִשִׁים, וְיֵשׁ צוֹרֵךְ לְקַדֵּשׁ בְּיוֹם זֶה, שֶׁאֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא רָאוּהוּ
105 הָעֵדִים, יִאֲמָרוּ רֵאיוֹנֵה. מִתְרַצַּת הַגְּמָרָא: אָמֵר אִמֵּי, לֹא קָשִׁיא, הָאֵ –
106 מַה שֶּׁאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן שֶׁמֵאִימִים, הַכוֹנוֹה בְּנִסָּן וְתִשְׁרִי שֶׁהַמוֹעֲדוֹת
107 תְּלוּיִים בָּהֶם, וְלִכֵּן מְקַדְּשִׁים כִּשִּׁישׁ צוֹרֵךְ, הָאֵ – מַה שֶּׁאֲמַרָה
108 הַבְּרִייתָא שֶׁאִין מֵאִימִים עַל הָעֵדִים לְקַדֵּשׁ קוֹדֶם שֶׁנִּרְאָה הַכוֹנוֹה
109 בְּשָׁאֵר יָרְחֵי – בְּשֶׁאֵר הַחֲדָשִׁים.
110 תִּירוּץ נוסף: רַבָּא אָמֵר, הָא דְתִנְיָנָא רַבָּה בְּרִי שְׁמוּאֵל שְׁאִין מִעֲבֵרִין אֶת
111 הַחֲדָשׁ לְצוֹרֵךְ, כְּשִׁישְׁתֵּי אֲחֵרִים הִיא, הַסּוֹבְרִים שֶׁלְעוֹלָם הַחֲדָשִׁים
112 הֵם אֶחָד מִלֵּא וְאֶחָד חָסֵר, וְאִין לְשִׁנוֹת מִסְדֵּר זֶה. דְּתִנְיָנָא, אֲחֵרִים
113 אוֹמְרִים, אִין בִּין עֲצָרָת וְשִׁבְעוֹתוֹ שֶׁבִשְׁנָה זֶה לְעֲצָרָת שֶׁבִשְׁנָה
114 הַבָּאָה, וְאִין בִּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁבִשְׁנָה זֶה, לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁבִשְׁנָה
115 הַבָּאָה, אֲלֵא אִירְפָּעָה יָמִים בְּלִבָּהּ. וְאִם הִתְנָה שְׁנָה מְעוֹבְרָת,
116 שְׁמוֹסִיפִים לָהּ חוֹדֶשׁ חָסֵר שֶׁל עֲשָׂרִים וְתִשְׁעָה יוֹם, אִין בִּין עֲצָרָת
117 לְעֲצָרָת וּבִין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֲלֵא הַמִּשְׁנָה יָמִים בְּלִבָּהּ.
118 רַב דִּימִי מְנַהֲרֵדְעָא מִתְנָא אִיכָא – שְׁנָה לְהִיפֹךְ מִדְּבַרִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
119 בֶּן לֹוִי, מֵאִימִין עַל הָעֵדִים שֶׁיַּעֲדוּ עַל הַחֲדָשׁ שֶׁלֹּא נִרְאָה בּוֹמֶנֶם בְּכַדִּי
120 לְקַדֵּשׁ בְּיוֹם שְׁלִשִׁים, וְאִין מֵאִימִין עַל הָעֵדִים שֶׁלֹּא יַעֲדוּ עַל הַחֲדָשׁ
121 שֶׁנִּרְאָה בּוֹמֶנֶם, בְּכַדִּי לְעַבְרָה וּלְקַדֵּשׁ בְּיוֹם שְׁלִשִׁים וָאֶחָד. מִבְּרַת
122 הַגְּמָרָא: מִאֵי טַעֲמָא

ראש השנה דף כ עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) קצג

נראית שית מחדתא – שש שעות לאחר חידושה, כיון שהיא עדיין
קטנה, ותמני פרי מחדתא – ושמונה עשרה שעות מהלבנה
הישנה, שש שעות מחמת קטנותה, ועוד שתיים עשרה שעות קודם
לכן, כיון שבאותם שעות הלבנה נמצאת בקרן דרומית מזרחית,
ואינה נראית מחמת קטנותה לבני ארץ ישראל הנמצאים במערב.
שואלת הגמרא: למה נפקא מינה. משיבה הגמרא: אמר רב אשי,
לאבחושי פתח, שאם יאמרו העדים שראו את הלבנה הישנה
והחדשה בתוך עשרים וארבע שעות, נדע שהם עדי שקר.
*
הגמרא חזרת לבאר את המקור לדין הראשון שאמר רבי זירא:
אמר רבי, צריך שיהא לילה יום מן החודש – שהיום הולך אחר
הלילה ולפיכך כדי לקדש את החודש ביום השלשים, יש צורך
שהיה הלילה והיום של שלשים בזמן הלבנה החדשה. מבררת
הגמרא: מנלן כלל זה, שהיום הולך אחר הלילה. מביאה הגמרא
שני ביאורים: רבי יוחנן אמר, נאמר בפרשת יום הכפורים (ויקרא כג
לז) ויעניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש בערב מערב עד ערב
תשבתו בשבתכם, ומכאן אנו למדים, שלגבי המועדות היום הולך
אחר הלילה, וממילא כשנראתה הלבנה הישנה בליל שלשים, הרי
היום נגמר אחריו ושייך לחודש הקודם, ואי אפשר לקדשו כראש
החודש הבא. ריש לקיש אמר, דין זה שהיום הולך אחר הלילה,
נלמד מפסוק אחר, שנאמר לגבי פסח (שמות יב) בראשן בארבעה
עשר יום לחדש בערב תאכלו מצת עד יום האחד ועשרים לחדש
בערב, כלומר, שחג הפסח הוא עד 'האחד ועשרים לחדש בערב',
אבל בליל העשרים ושתים לחודש כבר מותר לאכול חמץ, ואם
היה הלילה הולך אחר היום, היה החג נמשך בלילה שלאחר יום
עשרים ואחד בניסן, עד הבוקר של יום העשרים ושתים.
שואלת הגמרא: מאי בינייהו – מה ההבדל בין דרשתו של רבי
יוחנן לבין דרשתו של ריש לקיש. משיבה הגמרא: אפי' אמר, אכן
אין הבדל ביניהם לענין הדין, אלא משמעות דורשין איכא בינייהו
– החילוק הוא רק במקור לדרשה זו. רבא אמר, חצות לילה איכא
בינייהו – ההבדל ביניהם הוא האם היום נגמר אחריו כל הלילה,
מתחילתו, וממילא אף אם נראתה הלבנה בתחילת ליל שלשים אי
אפשר לקדש את יום שלשים כראש חודש, או שהיום נגמר רק
אחרי החצי השני של הלילה, מחצות ואילך, ואם ראו את הלבנה
קודם חצות אפשר לקדש את יום השלשים. וטעם החילוק, שהרי
רבי יוחנן לומד דין זה מהאמור ביום הכפורים 'מערב עד ערב',
הרי שכל הערב הראשון בכלל יום הכפורים, ואחריו נגמר היום.
אבל ריש לקיש לומד דין זה מהאמור לגבי מצות אכילת מצה,
שהיא מארבעה עשר לחודש 'בערב', עד עשרים ואחד לחודש
'בערב', ופסוק זה אינו מחייב לאכול מצה, אלא בא לומר
שבשבעת ימי הפסח אסור לאכול חמץ והרצפה לאכול יאכל
מצה, ואם כן ה'ערב' האמור בתחילת הפסוק לגבי ארבעה עשר
אינו מתחילת הערב והנמשך אחר יום ארבעה עשר, שהרי יש בו
חוב לאכול מצה יחד ערב הפסח השייך לארבעה עשר, אלא
מחצות ואילך, שאז אין חוב לאכול מצה, ואחריו נגמר יום חמשה
עשר, שגם בו אין חוב אכילת מצה אלא רשות, ומוכח שאין היום
הולך אחר כל הלילה אלא אחר חציו, מחצות ואילך, וכמו כן לגבי
ראש חודש נגמר היום רק אחרי חצות הלילה ואילך, ולכן אם
נראתה הלבנה הישנה בתחילת הלילה, עד חצות, אפשר לקדש
את יום השלשים כראש חודש.
*
הגמרא מבררת כיצד יש לנהוג כשלא ידוע מתי קידשו בית דין
את החדש: אמר רבי ירמיה, אמר רב נחמן, כל פסיקא – כל פעם
שיש ספק מתי קידשו בית דין את החודש, אם ביום שלשים או
ביום שלשים ואחד, ואין יודעים מתי לעשות יום טוב של פסח או
סוכות, לקמייה שדין – משליכים את הספק ליום המאוחר, כלומר
מספק יש לנהוג יום טוב ביום חמשה עשר ושושה עשר לחודש.
אומרת הגמרא: למימרא – בא רבי זירא לומר, דרק חמיסר ושתים

האי – כשחידוש הלבנה נראה בזמנו ואין מעידים עליה, מיחוי
בשקרא – הדבר נראה כשקר, לפי שהרבה אנשים אחרים ראוה
בחידושה. אבל האי – כשחידוש הלבנה לא נראה בזמנו, והעדים
מעידים כאילו ראו, לא מיחוי בשקרא – אין הדבר נראה כשקר
בעיני הבריות, לפי שיתלו ויאמרו שאכן הם לא ראוה אך העדים
כן ראו.
הגמרא דנה באפשרות לקדש את החדשים על פי החשבון: אמר
שמואל, ויכלנא לתקוני לכולה נולה – יכול אני לתקן את קביעת
החדשים של כל בני הגולה בלא ראית עדים, על ידי שאקבע את
הימים שיחולו בהם ראשי החדשים בכל השנים, כיון שאני בקי
בחשבונות זמני מולד הלבנה והיולוכה וסדר המזלות. אמר ליה
(ישאל) אבא אבהו דרבי שמלאי לשמואל, ידע מר האי מילתא
דתניא בסוד העיבור – האם יודע מר את פירוש הדבר שנשנה
בברייתא המכונה 'סוד העיבור', נולד קודם חצות או נולד אחר
חצות, כלומר, שיש חילוק אם הירח החדש נולד קודם חצות או
שנולד אחר חצות, ולא נתבאר בברייתא מהו החילוק. אמר ליה
שמואל, לא – איני יודע את החילוק. אמר ליה אבא לשמואל,
מדהא לא ידע מר – מכך שאינך יודע דבר זה, אפשר דאיכא מילי
אחרותא דלא ידע מר – שיש גם דברים אחרים שאינך יודע, ואיך
תקבע את זמני ראשי החדשים על פי החשבון בלא ראית עדים.
הגמרא מבארת את דברי הברייתא של 'סוד העיבור' פי סליק –
כשעלה רבי ירמיה מבבל לארץ ישראל, שלח להו לחבריו שבבבל
שני דברים שלמד בארץ ישראל בענין זמן מולד הלבנה. הדבר
הראשון, שכדי לקדש את החודש ביום שלשים צריך שיהא גם
הלילה וגם היום של ראש חודש מן החודש, דהיינו שיהא היום
מאותו חודש שהיה בו הלילה שלפניו, ולכן אם ראו את הלבנה
הישנה בליל שלשים אי אפשר לקדש את החודש ביום שלשים.
ודבר נוסף שלח להם, וברייתא זו שאמר אבא אבהו דרבי שמלאי
לפני שמואל ולא ידע לפרש החילוק בין נולד קודם חצות לנולד
לאחר חצות, פירושה הוא, שמתחשבים את תולדתו – את זמן מולד
הירח כפי שעתיד להיות לפי החשבון, אם נולד קודם חצות היום
של יום שלוששים, בידוע שנקרא – שאפשר שתיראה הלבנה
החדשה פסוק לשקיעת החמה של אותו היום, כיון שלאחר שש
שעות מהמולד כבר יכולים בני ארץ ישראל לראות את הלבנה,
אבל אם לא נולד קודם חצות, אלא אחריו, בידוע שלא נראה –
שלא יתכן שתיראה הלבנה החדשה פסוק לשקיעת החמה של
אותו יום, כיון שהיא עדיין קטנה ביותר ואינה נראית בשום מקום.
שואלת הגמרא: למה נפקא מינה כלל זה, והרי אין מקדשים לפי
חשבון אלא על פי ראית העדים. משיבה הגמרא: אמר רב אשי,
כלל זה מועיל לאבחושי פתח – להכחיש את העדים, שאם ידוע
לנו לפי החשבון שהמולד היה אחר חצות, ובאו עדים באותו יום
ואמרו שראוהו, נדע שהם עדי שקר ולא נקבלם.
*

הגמרא מביאה חשבון נוסף שעל פיו ניתן להכחיש את העדים:
אמר רבי ירמיה אמר רב נחמן, בין ראית הלבנה הישנה לראית
הלבנה החדשה יש עשרים וארבעה שעי (שעות) דמכסי סיהרא –
שהלבנה מכוסה ואי אפשר לראותה. וכך הוא החשבון, שש שעות
קודם המולד ושש שעות לאחר המולד לא ניתן לראותה בשום
מקום מחמת קטנותה, ולגבי שתיים עשרה השעות הנותרות, יש
חילוק בין בבל לארץ ישראל, לדין – לבני בבל הנמצאים בצד
מזרח, עשרים וארבע השעות הם שית מעתיקא – שש שעות
מהלבנה הישנה, וכמו שהתבאר שלא ניתן לראותה שש שעות
לפני המולד, ותמני פרי מחדתא – ושמונה עשרה שעות מהלבנה
החדשה, שמלבד שש השעות שלאחר המולד שאינה נראית
מחמת קטנותה, יש עוד שתיים עשרה שעות שאינה נראית בהם,
כיון שבשעות אלו נמצאת הלבנה בקרן דרומית מערבית, ואינה
נראית לבני בבל הנמצאים במזרח עד שמונה עשרה שעות שאז
היא גדולה ונראית בכל מקום. ולדידהו – לבני ארץ ישראל, אינה

המשך ביאור למסכת ראש השנה ליום רביעי עמ' ב

1 עֲבָדֶינָן מספק, שהרי אם היה ראש חודש ביום השלשים, נמצא
2 שמה שאנו מונים כיום חמשה עשר הוא יום טוב באמת. ואם היה
3 ראש חודש ביום שלשים ואחד, הרי שהיום שאנו מונים כששה
4 עשר, הוא באמת חמשה עשר, והוא יום טוב האמיתי, ולכן נוהגים
5 בשניהם קדושה. וכן ביום טוב של ראש השנה, יש לנהוג קדושה
6 ביום ראשון ושני של חודש תשרי, אבל אֶרְפִּיָסָר – יום ארבעה
7 עשר לחודש, לֹא עֲבָדֶינָן מספק כיום טוב, וכן בראש השנה אין
8 נוהגים קדושה בעשרים ותשעה באלול, ואין חוששים שזהו ראש
9 השנה. מקשה הגמרא: וְלֵיעָבֵד נָפִי בֶּאֱרִפְיָסָר יום טוב מספק, וכן
10 בראש השנה נעשה גם את יום עשרים ותשעה באלול כיום טוב

11 מספק, שהרי יש לחשוש דְּלִמָּא חֲפְרוּהָ לְחֹדֶשׁ אָב, וקבעו את ראש
12 חודש אלול ביום שלשים לחודש אב, וְחֲפְרוּהָ גם לְחֹדֶשׁ אֱלּוּל,
13 וקבעו את ראש חודש תשרי שהוא ראש השנה ביום שלשים,
14 ונמצא שיום שאנו סבורים שהוא עשרים ותשעה לחודש אלול
15 [מחמת שעיברנו את חודש אב], באמת הוא ראש השנה. וכן לענין
16 ניסן, יש לחשוש שחיסרו גם את חודש שבט וגם את חודש אדר,
17 והיום שאנו מונים כארבעה עשר בניסן [מחמת שעיברנו את חודש
18 שבט] הוא באמת חמשה עשר, והוא יום טוב ראשון של פסח.
19 ומדוע לא הצריך רב נחמן לנהוג גם ביום זה כיום טוב מספק.